

NÂNG CAO Ý THỨC CHÍNH TRỊ CHO SINH VIÊN CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC HIỆN NAY

Lê Quang Huy – Nguyễn Huy Tự
Trường Đại học Nguyễn Huệ

Tóm tắt: Sự phát triển của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đã tác động đến các lĩnh vực của đời sống xã hội cả thuận lợi và những thách thức, khó khăn, trong đó có vấn đề giáo dục ý thức chính trị cho sinh viên. Trên cơ sở thực tiễn, tác giả đề xuất một số biện pháp nhằm nâng cao ý thức chính trị của sinh viên, đào tạo họ trở thành nguồn nhân lực có trình độ cao, có bản lĩnh chính trị vững vàng, có ý thức xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Từ khóa: ý thức chính trị, giáo dục, nâng cao, sinh viên, nhà trường.

IMPROVING POLITICAL AWARENESS FOR STUDENTS AT UNIVERSITY TODAY

Le Quang Huy – Nguyen Huy Tu
Nguyen Hue University

Abstract: The development of the Fourth Industrial Revolution has affected all areas of social life, both favorable and challenging, including the issue of political education for students. Based on practice, the author proposes a number of measures to improve students' political awareness, train them to become highly qualified human resources, have strong political will, and have the awareness to build and protect the socialist Vietnamese Fatherland.

Keywords: Political awareness, education, improving, students, school.

Nhận bài: 08/11/2024

Phản biện: 29/11/2024

Duyệt đăng: 03/12/2024

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Hiện nay, đất nước ta đang đẩy mạnh công cuộc đổi mới. Với vai trò tiên phong, đội ngũ trí thức đặc biệt là sinh viên (SV) - chủ nhân tương lai của đất nước, là một trong những nhân tố quyết định sự thành bại của sự nghiệp công nghiệp hóa - hiện đại hóa (CNH, HĐH). Để hoàn thành được sứ mệnh to lớn này, đòi hỏi SV phải có bản lĩnh chính trị vững vàng, có trình độ chuyên môn sâu và có lý tưởng cách mạng, tuyệt đối trung thành với mục tiêu, lý tưởng và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội mà Đảng ta và Chủ tịch Hồ Chí Minh đã lựa chọn. Vì vậy, việc giáo dục ý thức chính trị (YTCT) cho SV trong giai đoạn hiện nay là nhiệm vụ có vai trò đặc biệt quan trọng nhằm hướng tới việc xây dựng con người trong thời kỳ cách mạng mới với những phẩm chất cách mạng và lý tưởng cao đẹp.

II. NỘI DUNG NỘI DUNG

Chủ nghĩa Mác - Lênin cho rằng: “Ý thức là quá trình phản ánh tích cực, sáng tạo hiện thực khách quan của óc người” (1). Trong thực tế, “ý thức” tồn tại dưới nhiều hình thái khác nhau tùy từng lĩnh vực cụ thể, các hình thái ý thức bao gồm: ý thức chính trị, ý thức pháp quyền, ý thức đạo đức, ý thức khoa học, ý thức thẩm mỹ, ý thức tôn giáo. Trong các hình thái ý thức ấy, YTCT đóng

vai trò quan trọng nhất chi phối các hình thái ý thức xã hội khác. YTCT là một hình thái ý thức xã hội xuất hiện trong xã hội có giai cấp và nhà nước, nó phản ánh các quan hệ chính trị, kinh tế - xã hội giữa các giai cấp, các dân tộc và các quốc gia cũng như thái độ của các giai cấp đối với quyền lực nhà nước. Đặc trưng của YTCT là thể hiện trực tiếp và tập trung nhất lợi ích giai cấp. Do đó, có thể hiểu, YTCT là những tri thức kinh nghiệm và quan điểm tư tưởng, những cảm xúc, tình cảm của con người phản ánh quyền lợi, địa vị của giai cấp, phản ánh các quan hệ chính trị, kinh tế - xã hội giữa các giai cấp, dân tộc và các quốc gia.

Sinh viên là bộ phận đặc thù trong cơ cấu xã hội - giai cấp, có đặc điểm tâm lý - xã hội riêng biệt. Do đó, YTCT của họ cũng có những đặc trưng riêng; tuy nhiên, nó không tách rời YTCT nói chung của giai cấp, dân tộc, nó phản ánh đời sống chính trị - xã hội của nước ta hiện nay. Có thể quan niệm YTCT của SV là toàn bộ những tri thức, ý chí, tình cảm của SV về quyền lợi, địa vị của mình và các giai cấp tầng lớp khác nhau trong xã hội; là sự hiểu biết về chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, chủ trương, đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước. Đó là lòng yêu nước, tự hào về truyền

thống dân tộc, thái độ đối với sự nghiệp đổi mới, quan tâm đến chính trị, các quan hệ chính trị, các hoạt động chính trị; ở sự hiểu biết nhu cầu và các lợi ích chính trị trên cơ sở đó biến thành niềm tin, tình cảm, động lực cho hành vi hoạt động xã hội của bản thân.

Giáo dục ý thức chính trị là một bộ phận quan trọng của giáo dục, đào tạo ở bậc đại học. Giáo dục YTCT cho SV là quá trình tác động vào đối tượng giáo dục bằng cách giải thích, tuyên truyền những nguyên lý chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, chủ trương của Đảng Cộng sản Việt Nam... nhằm giúp cho SV nắm được những kiến thức cơ bản, từ đó giúp cho SV xây dựng cơ sở khoa học cho nhận thức và niềm tin vững chắc vào con đường đi lên chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa cộng sản. Giáo dục ý thức chính trị, giúp hình thành và nâng cao phẩm chất chính trị và đạo đức cách mạng, hướng dẫn SV biết vận dụng những hiểu biết ấy vào thực tiễn cách mạng.

Phương thức thể hiện YTCT của SV thông qua thái độ trong việc học tập, nghiên cứu các môn lí luận chính trị (như: chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh). Thông qua việc học tập chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, SV được trau dồi các kiến thức cơ bản về những quy luật chung nhất của tự nhiên, xã hội, tư duy, cũng như những vấn đề về dân tộc, cách mạng giải phóng dân tộc, về chủ nghĩa xã hội và con đường quá độ lên chủ nghĩa xã hội, về xây dựng nhà nước của dân, do dân, vì dân... Việc SV tự học, tự thẩm thấu những tri thức các môn lí luận chính trị là một yếu tố quan trọng trong quá trình hình thành YTCT của mình. Thêm vào đó, sự hiểu biết sâu sắc đường lối, quan điểm, chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước sẽ giúp SV định hướng sự phát triển nhân cách chính trị của bản thân, có bản lĩnh chính trị vững vàng. Thái độ trong việc giữ gìn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc, tiếp thu chọn lọc giá trị văn hóa nhân loại.

Đối với thế hệ trẻ nói chung và SV các trường đại học nói riêng, việc giữ gìn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc, tiếp thu có chọn lọc các luồng văn hóa mới là yếu tố quyết định cho sự tiến bộ và thành công của mỗi cá nhân; đồng thời, có quan hệ trực tiếp tới sự tồn vong của Đảng, của chế độ xã hội chủ nghĩa. Ngoài ra, biểu hiện rõ nét nhất về phương thức thể hiện YTCT của SV là việc tham gia xây dựng tổ chức Đoàn Thanh niên, Hội SV, tham gia các

hoạt động xã hội... không chỉ ở trong nhà trường, mà còn ở địa phương nơi mình đang sinh sống. Những hoạt động cụ thể này biểu hiện sự trưởng thành về mặt YTCT của SV, không chỉ dừng lại ở YTCT, niềm tin chính trị mà còn biến thành hành động cụ thể, thiết thực cho bản thân và cộng đồng.

Trong thời gian qua, SV các nhà trường đại học đã không ngừng phấn đấu, tận dụng những cơ hội do toàn cầu hóa mang lại. Phần lớn SV chủ động học tập, nâng cao ý thức chính trị, tham gia vào những phong trào xã hội và những hoạt động mang tính cộng đồng. Song, vẫn còn một bộ phận SV bị tác động bởi mặt trái của toàn cầu hóa, họ sống thực dụng, buông thả, phai nhạt về lí tưởng, thờ ơ với những vấn đề chính trị - xã hội của đất nước. Thực trạng đó đặt ra yêu cầu khách quan phải nghiên cứu đầy đủ, đúng đắn những diễn biến phức tạp trong đời sống tư tưởng chính trị của SV, cần có những định hướng đúng đắn trong nhận thức chính trị cho SV ngay từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường. Việc giáo dục, bồi dưỡng thế hệ trẻ, nhất là SV trở thành con người mới xã hội chủ nghĩa, có khả năng đảm đương những nhiệm vụ của cách mạng là việc làm có ý nghĩa quyết định. Do đó, phải đặc biệt quan tâm tới việc tìm ra các biện pháp giáo dục và nâng cao YTCT cho SV, bởi họ là lực lượng quan trọng góp phần quyết định tương lai của đất nước.

III. ĐỀ XUẤT MỘT SỐ BIỆN PHÁP

Đại hội lần thứ XIII của Đảng khẳng định: “Chú trọng hơn giáo dục đạo đức, nhân cách, năng lực sáng tạo và các giá trị cốt lõi, nhất là giáo dục tinh thần yêu nước, tự hào, tự tôn dân tộc, truyền thống và lịch sử dân tộc, ý thức trách nhiệm xã hội cho các tầng lớp nhân dân, nhất là thế hệ trẻ” (2). Để nâng cao YTCT của SV các trường đại học hiện nay, tác giả xin đề xuất một số biện pháp cơ bản sau:

Thứ nhất, các nhà trường phải coi trọng nâng cao ý thức chính trị cho sinh viên, phải xem đây là nhiệm vụ quan trọng, là xây dựng thế hệ con người mới, phát triển toàn diện, kế tục trung thành xuất sắc sự nghiệp cách mạng của Đảng và dân tộc. Thực tiễn yêu cầu của sự nghiệp CNH, HĐH, xây dựng đất nước theo con đường xã hội chủ nghĩa và quá trình hội nhập quốc tế không chỉ là cơ hội mà còn là thách thức đối với khả năng thực tế của SV. Bởi lẽ, trong xu hướng toàn cầu hóa về kinh tế và các lĩnh vực xã hội khác, sự bùng nổ về thông tin, mở rộng giao lưu quốc tế và chủ động hội nhập kinh tế đặt ra thách thức lớn đối với

SV. Đó là không phai nhạt về lí tưởng, các giá trị truyền thống dân tộc, truyền thống cách mạng, mà còn phải kế thừa, giữ vững bản sắc văn hóa dân tộc trong giao lưu, hội nhập quốc tế và tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại.

Thứ hai, đẩy mạnh công tác giáo dục chính trị tư tưởng, chú trọng giáo dục các môn lí luận chính trị trong các nhà trường. Hiện nay, tình hình thế giới diễn biến vô cùng phức tạp, chủ nghĩa xã hội đang đứng trước vô vàn khó khăn, thử thách, các thế lực thù địch không ngừng đẩy mạnh âm mưu chống phá Đảng và Nhà nước ta. Do đó, giáo dục chính trị tư tưởng có vai trò cực kì quan trọng nhằm nâng cao nhận thức và YTCT cho SV. Trong giáo dục YTCT, trước hết cần tăng cường giáo dục các môn lí luận chính trị của chủ nghĩa Mác - Lênin. Đây là các môn học nhằm xây dựng thế giới quan khoa học và nhân sinh quan cách mạng cho SV. Đảng ta đã khẳng định: “Kiên định và không ngừng vận dụng, phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh phù hợp với thực tiễn Việt Nam trong từng giai đoạn” (3). Do đó, công tác giáo dục chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh cho thế hệ trẻ là rất quan trọng, nhằm nâng cao nhận thức chính trị và góp phần thực hiện mục tiêu giáo dục: “đào tạo con người Việt Nam phát triển toàn diện, có đạo đức, tri thức, sức khỏe, thẩm mỹ và nghề nghiệp, trung thành với lí tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội; hình thành và bồi dưỡng nhân cách, phẩm chất và năng lực công dân, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc” (4).

Thứ ba, phát huy và tăng cường vai trò của các tổ chức đoàn thể trong các nhà trường. Để thực hiện tốt việc nâng cao YTCT cho SV, đòi hỏi các tổ chức đoàn thể trong các nhà trường phải phối kết hợp chặt chẽ với nhau nhằm quán triệt thường xuyên các Chỉ thị, Nghị quyết của Đảng, của Trung ương Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh đến SV; phổ biến các nội dung cần thiết về chính sách, pháp luật của Nhà nước, nội quy, quy chế học đường. Đồng thời, đẩy mạnh công tác giới thiệu và tuyên truyền các phong trào Đoàn, Hội để lôi cuốn đông đảo SV tham gia, tạo môi trường xã hội lành mạnh để SV thể hiện tài năng và có hướng phấn đấu. Đoàn Thanh niên các nhà trường cần phối hợp với các đơn vị, tổ chức thường xuyên cho SV tham gia các hoạt động lễ hội truyền thống, tổ chức các chuyến đi về nguồn, chiến dịch tình nguyện mùa hè xanh, tổ chức nhiều hơn nữa các phong trào và các đợt sinh hoạt

chính trị. Mục tiêu của những hoạt động này là nâng cao ý thức chính trị, bên cạnh trang bị kiến thức chuyên môn giúp SV có hành trang tri thức và bản lĩnh chính trị, vững bước vào đời.

Thứ tư, xây dựng môi trường đại học lành mạnh, tạo điều kiện về cơ sở vật chất cho SV học tập, rèn luyện phẩm chất đạo đức và bản lĩnh chính trị. Đặc điểm và quy luật của giáo dục YTCT là tạo ra dư luận, bằng dư luận và thông qua dư luận xã hội lành mạnh có thể điều chỉnh được nhận thức, thái độ, hành vi của mỗi con người. Vì vậy, việc xây dựng môi trường đại học lành mạnh để giáo dục YTCT cho SV là một trong những giải pháp quan trọng hiện nay. Vì vậy, Đoàn Thanh niên, Hội SV các nhà trường kết hợp với các khoa lí luận chính trị tổ chức các cuộc thi Tìm hiểu các môn khoa học của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh. Những hoạt động thực tiễn này góp phần tạo cho SV tính tự chủ, tự lập trong rèn luyện năng lực bản thân; từ đó, có ý thức, trách nhiệm hơn với bản thân, gia đình và xã hội.

Thứ năm, đề cao vai trò tự giáo dục, bồi dưỡng lí tưởng cách mạng của SV. Tự giáo dục là quá trình hoạt động có mục đích, có ý thức của SV hướng vào phát triển và hoàn thiện những phẩm chất, nhân cách, đạo đức cách mạng; đồng thời, đấu tranh loại trừ những gì không phù hợp với lí tưởng của SV, những thói hư, tật xấu... có ảnh hưởng đến chuẩn mực xã hội, lí tưởng cao đẹp của tuổi trẻ. Tự giáo dục là yếu tố căn bản chuyển hóa nhận thức, ý chí, lí tưởng sống của SV thành hành động. Công tác giáo dục YTCT, lí tưởng cách mạng chỉ phát huy hiệu quả khi SV ý thức được trách nhiệm và nghĩa vụ của bản thân; ý thức được sự cần thiết phải tu dưỡng, rèn luyện, trau dồi phẩm chất đạo đức, lối sống. Thông qua tự giáo dục, ý thức tự giác của SV, những định hướng giá trị vốn tồn tại với tư cách là nhu cầu khách quan của xã hội được chuyển hóa thành niềm tin, ước mơ, hoài bão, lí tưởng, thành hành động cụ thể trong học tập, công tác, trong lời nói, việc làm của tuổi trẻ và quyết tâm suốt đời phấn đấu cho mục tiêu, lí tưởng đó.

IV. KẾT LUẬN

Sinh viên là thế hệ kế tục sự nghiệp cách mạng nước nhà, là tầng lớp trí thức chủ yếu trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta hiện nay. Việc giáo dục, bồi dưỡng và rèn luyện YTCT cho SV có liên quan đến xu thế phát triển trong tương lai của dân tộc, đến sự thành bại của cách mạng, đến định hướng xã hội chủ nghĩa... Do đó,

trong giai đoạn hiện nay, bên cạnh việc giáo dục những kiến thức chuyên môn để đáp ứng đòi hỏi ngày càng cao của sự nghiệp CNH, HĐH gắn với nền kinh tế tri thức, cần phải phải tăng cường giáo dục YTCT cho SV. Vấn đề cốt yếu nhất trong giáo dục YTCT cho SV nước ta hiện nay là giáo dục lý

tưởng xã hội chủ nghĩa, xây dựng con người Việt Nam mới có nhân cách sống cao đẹp, sống nhân văn, nhân ái, có ý thức xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, bảo vệ những thành quả cách mạng mà các thế hệ cha ông đã giành được, góp phần đào tạo các thế hệ thanh niên vừa “hồng” vừa “chuyên”.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- V.I. Lênin (1980). *Toàn tập, tập 18*, Nxb Tiên bộ, Mátxcova, tr.138.
- Đảng Cộng sản Việt Nam (2021). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, tập I*, Nxb Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tr.136.
- Đảng Cộng sản Việt Nam (2021). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, tập I*, Nxb Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tr.180.
- Quốc hội (2019). *Luật Giáo dục đại học*, Nxb Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tr.32.